

Уляна Парпан

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри адміністративного та інформаційного права
uparpan35@gmail.com

ПАРАДИГМА ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

© Парпан У., 2018

Розглянуто вплив інтеграційних процесів на розвиток системи вищої освіти в Україні, досліджено поняття інтеграції у вищій освіті, визначено зміст поняття інтеграційного середовища під час підготовки майбутніх фахівців. У результаті проведеного аналізу досліджено, що складне та багатокомпонентне поняття інтеграції в освіті можна розглядати у зовнішньому прояві як реформування, модернізація освіти, рух до Європейського простору, одним із завдань якого є піднесення компетенції майбутніх фахівців до світових стандартів, а також в її внутрішньому прояві, що має на увазі найрізноманітніші напрями, такі як інтеграція змісту навчальних дисциплін, інтеграція освіти і науки, вищих навчальних закладів та підприємств та ін.

Ключові слова: вища освіта; інтеграційні процеси; глобалізація; вища школа; Закон України “Про вищу освіту”; інновації; система знань, умінь і навичок.

Уляна Парпан

ПАРАДИГМА ВИСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ВЫЗОВОВ

В статье рассматривается влияние интеграционных процессов на развитие системы высшего образования в Украине, исследуется понятие интеграции в высшем образовании, определяется содержание понятия интеграционной среды в процессе подготовки будущих специалистов. В результате проведенного анализа исследовано, что сложное и многокомпонентное понятие интеграции в образовании может рассматриваться во внешнем проявлении как процесс реформирования, модернизации образования, движение к Европейскому пространству, одной из задач которого является повышение компетенции будущих специалистов к мировым стандартам, а также в ее внутреннем проявлении, что подразумевает самые направления, такие как интеграция содержания учебных дисциплин, интеграция образования и науки, высших учебных заведений и предприятий и др.

Ключевые слова: высшее образование; интеграционные процессы; глобализация; высшая школа; Закон Украины “О высшем образовании”; инновации; система знаний, умений и навыков.

PARADIGM OF HIGHER EDUCATION IN CONDITIONS OF INTEGRATION CHALLENGES

The article examines the influence of integration processes on the development of the system of higher education in Ukraine, examines the concept of integration in higher education, defines the content of the concept of the integration environment in the process of training future specialists. As a result of the analysis, it was investigated that complex and multicomponent concept of integration in education can be considered in the external manifestation as a process of reforming, modernizing education, moving to the European space, one of the tasks of which is to raise competence of future specialists to world standards, as well as in its internal manifestation, which implies a variety of areas, such as the integration of content of educational disciplines, the integration of education and science, higher education institutions and enterprises, etc.

Key words: higher education; integration processes; globalization; High school; Law of Ukraine “On Higher Education”; innovation; system of knowledge, skills and abilities.

Актуальність дослідження проблеми. Інновації в освіті пов’язані із загальними процесами у суспільстві, глобалізаційними та інтеграційними процесами. Інноваційна діяльність в Україні передбачена Законом України “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні”, Державною програмою прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку.

Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дає змогу вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті. Сутнісною ознакою інновації є її здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності педагога, розширювати інноваційне поле освітнього середовища у навчальному закладі, регіоні. Як системне утворення інновація характеризується інтегральними якостями: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційне середовище. Джерелом інновації є цілеспрямований пошук ідеї з метою вирішення суперечностей, її освоєння відбувається за допомогою апробації в формі педагогічного експерименту або пілотного впровадження.

Зазначаємо, що формування нової методології освіти відзначено також такими особливостями, як поглиблення процесів інтеграції, глобалізації, урізноманітнення форм, типів вищої освіти; курс на формування стимулів до творчої діяльності, підвищення ролі вищої освіти в суспільстві, зростання масовості в оволодінні нею; концентрація в освіті інноваційних суспільних процесів і відображена у Законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, у Національній доктрині розвитку освіти тощо.

Аналіз дослідження проблеми. Проблеми, поставлені на розгляд у цій статті, є актуальними, тому їх розробенням займаються багато зарубіжних та вітчизняних науковців у різних сферах освіти. Серед зарубіжних фахівців треба відзначити роботи З. Баумана, К. Ясперса, Г. Гадамер, Г. Майер, С. Грачева, О. Городнової та інших. Питаннями визначення змісту вітчизняної системи вищої освіти в реаліях сучасного інформаційного суспільства займаються М. Згуровський, В. Андрущенко, В. Кремінь, М. Поляков, В. Савчук та інші. Теоретичні і практичні аспекти управління вищими навчальними закладами досліджують багато вітчизняних учених. Серед них

зазначимо, зокрема, праці Т. Боголіб, О. Бондаренка, Н. Дем'яненко, В. Євтушевського, Г. Євтушенко, О. Грішнєвої, І. Зязюна, І. Каленюк, В. Куценко та ін.

Однак, як показує аналіз, у цих працях переважно розглянуто проблеми освіти на сучасному етапі соціально-економічного розвитку країни та в період приєднання до Болонського процесу, проте не актуалізовано проблеми пошуку способів ліквідації розриву між зростаючим розвитком інноваційних процесів в освіті й наявним механізмом управління інноваційними процесами в освітній системі.

Мета статті – дослідити поняття інтеграції у вищій освіті та визначити вплив інтеграційних процесів на розвиток системи вищих навчальних закладів в Україні в Україні.

Виклад основного матеріалу. Інноваційними розглядають моделі, які перетворюють характер освіти на відношення таких його сутнісно та інструментально важливих характеристик: цільова орієнтація; взаємодія викладача і студента та їхня позиція під час навчання; ефективна організація навчального процесу, зокрема, із використанням сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій тощо. Особливо важливими для розвитку прогресивних підходів до освіти стали зміни в соціальній ролі знань та пізнавально-творчих можливостей людини. На сучасному етапі характерними ознаками інноваційного розвитку освіти є: побудова навчання в контексті безперервного процесу; формування напрямку на створення для студентів можливостей займати не стільки активну, скільки ініціативну позицію в навчальному процесі; сприяти студентам не лише засвоювати матеріал, а пізнавати світ, вступаючи з ними в активний діалог, самому шукати відповіді і не зупинятися на знайденому як на безперечній істині. Для інноваційного типу освіти характерні універсальність, комплексність, що забезпечує основу сучасного світогляду про єдність ноосфери, соціосфери і психосфери [1, с. 344–345].

Констатуємо, що Україна, будучи однією із країн, у якій вищі навчальні заклади є доволі консервативними, зберігаючи традиції минулого, поступово запроваджує світові, зокрема, європейські стандарти вищої освіти, яка призведе до якісного оновлення не лише освітнього середовища, але й суспільства загалом. Аналіз сучасних європейських та вітчизняних тенденцій вищих навчальних закладів засвідчив актуальність переходу від простої поінформованості чи навіть просвітництва на вищій рівень формування компетентності майбутніх фахівців. Актуальна така система вищих навчальних закладів, суть якої ґрунтується на якісних знаннях, компетенціях, педагогічних новаціях, розвитку власної компетентності. Визначені європейські стратегічні орієнтири передбачають формування професійно компетентного фахівця, реалізацію індивідуально-креативного кредо особистості у підготовці студента до професійної діяльності, який матиме змогу мобільно реагувати на зміни в соціальному й економічному житті суспільства, ефективно вирішувати різні ситуації засобами комунікації [2, с. 167].

На нашу думку, вища освіта демонструє свою життєздатність і здібність до змін, до сприяння перетворенням та прогресу в суспільстві. Сучасне суспільство все більше тримається на інформації, знаннях, і вища освіта разом з наукою тепер є найважливішими компонентами культурного, соціально-економічного, екологічно захищеного розвитку людини і суспільства. В останні роки в Україні, як і в усьому світі, все більше зростає потреба у вищій освіті, і, як наслідок, не стихає дискусія про її роль і місце в системі загальнокультурних цінностей, ведеться певна нормотворча діяльність з метою пов'язати вимоги держави, очікування суспільства, декларовану автономію вищих навчальних закладів та потреби окремої особистості [3].

Прерогативою сучасного вищого навчального закладу в Україні є виконання і впровадження у практику навчально-виховного процесу законодавчих ініціатив та рішень, що сприятиме підготовці висококласних фахівців, рівень знань яких відповідатиме потребам соціально-економічного розвитку суспільства і визначатиме їх конкурентоспроможність на національному та міжнародному ринках праці [4, с. 77].

Визначення вищої освіти ЮНЕСКО подано у декларації, прийнятій на Всесвітній конференції у Парижі (1998 р.). Вищою освітою називають усі види навчальних курсів, підготовки або перепідготовки

на післядипломному рівні, що здійснюють університети або іншими навчальними закладами, котрі визначені компетентними державними органами як навчальні заклади вищої освіти [5].

Питання розвитку вищої освіти залишаються актуальними для всіх рівнів державного управління. Так, у Декларації тисячоліття ООН для України, чітко визначено головну ціль, яку треба було втілити до 2015 р., а саме, гарантування якісної освіти впродовж життя [6, с. 136].

Формуючи європейський простір вищої освіти, законодавство України визначає основну мету та критерії відповідності освіти, яка відповідає сучасним стандартам європейського поступу вищої освіти, передусім, визначає її якість (конференція міністрів вищої освіти Європи “Утворення європейського простору вищої освіти”, 2004 р.). Забезпечення якості освіти має міжнародний вимір і здійснюється на основі взаємоповаги та довіри [2, с. 163–164].

Серед багатьох проблем, з якими стикаються вищі навчальні заклади у XXI ст., найважливішою та найскладнішою є проблема якості освіти. Якщо в минулому діяльність системи вищої освіти оцінювали кількісними показниками: кількість студентів на 10 тис. населення, доля ВВП, що виділяється на вищу освіту, обсяг фінансування наукових досліджень та інше, то в епоху глобалізації та інтернаціоналізації первинного значення набуває оцінка якості підготовки фахівця, відповідність сучасним вимогам та світовим показникам професійної компетенції [7].

Відповідно до ухвалених на міністерській конференції у Єревані 14–15 травня 2015 р. європейських стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), стандарти і рекомендації щодо внутрішнього забезпечення якості охоплюють 10 ключових блоків [8, с. 28]. Якщо аналізувати системи забезпечення якості освіти у більшості університетів України сьогодні, то можна констатувати, що усі вони стикаються з опором наявної ієрархії влади, сформованої моделі розподілу посад через особисті зв'язки, наявного патерналістського типу мислення тощо [8, с. 32].

Одним із провідних принципів організації європейської вищої освіти, що їх виокремлює Асоціація європейських університетів, є розвиток культури якості та дослідницької роботи майбутніх фахівців із метою не лише здобуття освіти, а й навчання їх дослідницьким методам, формування навичок критичного мислення [2, с. 163–164].

Оцінка якості основоюватиметься не на тривалості або змісті навчання, а на тих знаннях, уміннях і навичках, які опанували випускники, тобто важливим є не процес, а результат. Визначальним засобом досягнення цілей створення Європейського простору вищої освіти міністри вважають сприяння європейській співпраці в забезпеченні якості освіти з метою розроблення порівняльних критеріїв і методологій [9, с. 8].

Власне, Закон України “Про вищу освіту” (стаття 1. п. 1, пп. 5) декларує, що: вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти.

Мета вищої освіти сьогодні – це підготовка фахівців, здатних забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства через новаторство у навчанні, вихованні та науково-методичній роботі. Стратегічні завдання вищої освіти, її пріоритетні напрями реформування викладено у Державній національній програмі “Освіта” (“Україна XXI століття”), що діє з 1993 р. і до сьогодні.

Державна політика в галузі розвитку української освіти спрямована на досягнення нею сучасного світового рівня, відродження й подальший розвиток національних науково-освітніх традицій, оновлення змісту, форм і методів навчання, примноження інтелектуального потенціалу суспільства. “Розбудова системи освіти, її докорінне реформування, – наголошується в національній програмі “Освіта” (Україна XXI століття), – мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки і культури на світовий рівень, національне відродження, становлення державності та демократизації суспільства в Україні” [10].

Таким чином, вища школа виконує такі функції: 1) поточну, прогностичну; 2) виховну, освітню, загальнокультурну, науково-дослідну, інтернаціональну. Основним змістом діяльності вищого навчального закладу є формування інноваційного освітньо-виховного середовища, що передбачає: зміну організації і змісту освіти з метою інтеграції у світовий освітній простір; оптимізацію кадрового забезпечення; комплексне вдосконалення професійної майстерності педагогів через опанування інноваційними і дослідно-експериментальними видами діяльності.

Основним критерієм роботи навчального закладу є рівень підготовленості випускників до професійної діяльності. Вища освіта здійснюється на базі повної загальної середньої освіти. До вищих закладів освіти, що готують молодших спеціалістів, можуть приймати осіб, які мають базову загальну середню освіту. Підготовка фахівців у вищих закладах освіти може проводитись з відривом (очна), без відриву від виробництва (вечірня, заочна), через поєднання цих форм, а з окремих спеціальностей – екстерном. Завдання, права та обов'язки вищого закладу освіти визначаються Законом України “Про вищу освіту” та Положенням про державний заклад освіти [5].

У Законі України “Про вищу освіту” вищу освіту визначено як рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації; зміст вищої освіти – обумовлена цілями та потребами суспільства система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що її потрібно сформувати процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва; зміст навчання – структура, зміст і обсяг навчальної інформації, засвоєння якої забезпечує особі можливість здобуття вищої освіти і певної кваліфікації [5].

Вища школа бере активну участь у вирішенні всіх питань державотворення; у створенні матеріального добробуту, вдосконаленні суспільних відносин, вихованні громадянина-патріота України; у підвищенні культурного рівня населення України, формуванні інтелектуального потенціалу країни; забезпеченні підвищення кваліфікації викладачів, підготовці наукових кадрів для участі в НТР; сприянні демократизації суспільства та укріпленні миру; у розвитку міжнародного співробітництва [5].

На думку С. Ніколаєнка, вищим навчальним закладам потрібно вчитися прогнозувати попит на фахівців того або іншого профілю на п'ять-десять років наперед та реагувати на нього змінами в навчальних планах і програмах. Сьогодні немає системи державного розподілу випускників вищих навчальних закладів, а підприємства й організації самостійно визначають свою кадрову політику, яка ніяк не пов'язана зі змінами на ринку праці. Як результат виникає загроза безробіття для молодих фахівців, що закінчують вищі навчальні заклади. Вони стали однією зі слабко захищених у соціальному аспекті груп населення. Тому актуальним є вивчення ситуації навколо підготовки і подальшого працевлаштування молодих фахівців [10, с. 9]. Незважаючи на прийняття Закону України від 14 листопада 2004 р. за № 2150-І “Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотацій роботодавцю”, проблему досі не вирішено, оскільки законодавчі норми зорієнтовані не на упередження збиткової, надлишкової та неякісної підготовки кадрів, а навпаки, на зростання прихованого безробіття та низькопродуктивної зайнятості [10, с. 10].

Зміст нового сучасного вищого навчального закладу має солідну правову базу. Зокрема, у 2014 р. прийнято Закон України “Про вищу освіту”, який став своєрідним наріжним каменем для подальшого поступу вищої освіти. Закладені принципи відповідають загальноєвропейським нормам і принципам сучасності, які базовані на відповідності вищої освіти сьогоденню. Окрім того, визначення правових, політичних та фінансових механізмів державного регулювання системи вищої освіти відповідає концепції розвитку національної вищої освіти, ґрунтується на Декларації прав людини, Законах “Про освіту”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про вищу освіту”, міжнародних договорах, які ратифікувала Верховна Рада України, указах і розпорядженнях Президента України, постановах Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, Національній доктрині розвитку освіти, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.) тощо [11, с. 146].

Указом Президента України від 25 червня 2013 р. № 344 схвалено Національну стратегію розвитку освіти України на період до 2021 р. Цей документ конкретизує основні способи реалізації концептуальних ідей та поглядів на подальший розвиток освіти, а саме: увідповіднення мереж вищих навчальних закладів і систем управління вищою освітою потребам розвитку національної економіки та запитам ринку праці; створення дослідницьких університетів, розширення автономії вищих навчальних закладів; розширення взаємодії вищих навчальних закладів з установами Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України щодо розвитку наукових досліджень у сфері вищої освіти; залучення роботодавців до співпраці з вищими навчальними закладами, зокрема, до участі у розробленні стандартів вищої освіти, організації проходження практики студентами, вирішенні питань надання першого робочого місця випускникам; переоснащення навчальної, науково-методичної та матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів [22].

Висновки. Сьогодні особливо важливим є перехід України на європейський вимір освітнього процесу, який відповідає потребам і запитам соціуму. Власне про це йдеться у Законі України “Про вищу освіту” від 1 липня 2014 р. (№ 1556-VII), який встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними закладами на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жукова В. О. Інноваційна модель розвитку вищого навчального закладу як чинник забезпечення високої якості підготовки фахівців // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2010. Вип. 17. С. 344–349.
2. Мартиненко С. Європейський простір вищої освіти: Тенденції розвитку та пріоритети // Освітологія. 2013. Вип. 2. С. 163–167.
3. Вельчева Н. І. Науково-теоретичні основи державного регулювання вищої освіти. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVi_2009_2_13 (дата звернення: 11.01.2017).
4. Сидоренко Т. М. Механізм інноваційного функціонування та розвитку вищої освіти України // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну Серія “Економічні науки” Економіка та управління підприємствами. 2015. № 5(91). С. 77–84.
5. Лекція 3: Зміст освіти. Вищий навчальний заклад у системі освіти. URL: <http://moodle.ipk.kpi.ua/moodle/mod/resource/view.php?id=40263#%D0%BB3%D0%BF2> (дата звернення 01. 12. 2017).
6. Скиба Т. Ю. Аналіз стану і тенденції розвитку вищої освіти в Україні // Наукові праці. Державне управління. 2013. Випуск 202. Том 214. С. 136–140.
7. Киян М., Окладна М., Перевалова Л. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні. URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Conferences> (дата звернення: 01.10.2017).
8. Длугопольський О. Розбудова внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти України у світлі орієнтирів європейського стандарту / Вища освіта в Україні: порядок денний для реформ / за заг. ред. Ніколаєва Є. Б. К.: Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні, 2017. С. 28–33.
9. Ніколаєнко С. Якість вищої освіти України – погляд у майбутнє // Світ фінансів. Вип. 3(8). Жовтень 2006. С. 7–22.
10. Болюбаши Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти. К.: ВВП “КОМПАС”, 1997. 64 с.
11. Якименко О. О. Чинники впливу на реалізацію організаційно-правового механізму державного регулювання трансформації вищої освіти в Україні // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління. 2016. Вип. 2. С. 141–151.
12. Указ Президента України “Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року” № 344/2013 від 25 червня 2013 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 01.12.2017).

REFERENCES

1. Zhukova V. O. *Innovatsiyna model' rozvytku vyshchoho navchal'noho zakladu yak chynnyk zabezpechennya vysokoyi yakosti pidhotovky fakhivtsiv* [Innovative model of the development of a higher educational institution as a factor of providing high quality training of specialists.]. Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky. 2010. Vol. 17. pp. 344–349.
2. Martynenko S. *Yevropeys'kyy prostir vyshchoyi osvity: Tendentsiyi rozvytku ta priorytety* [European Higher Education Area: Development Trends and Priorities.]. Osvitolohiya. 2013. Vol. 2. pp. 163–167.
3. Vyel'cheva N. I. *Naukovo-teoretychni osnovy derzhavnoho rehulyuvannya vyshchoyi osvity*. [Theoretical and theoretical foundations of state regulation of higher education.]. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2009_2_13.
4. Sydorenko T. M. *Mekhanizm innovatsiynoho funktsionuvannya ta rozvytku vyshchoyi osvity Ukrainy* [The mechanism of innovative functioning and development of higher education in Ukraine.]. Visnyk Kyyivs'koho natsional'noho universytetu tekhnolohiy ta dyzaynu Seriya “Ekonomichni nauky” Ekonomika ta upravlinnya pidpryyemstvamy. 2015. No. 5(91). pp. 77–84.
5. Lektsiya 3: *Zmist osvity. Vyshchyy navchal'nyy zaklad u systemi osvity*. [Contents of education. Higher educational institution in the education system.]. Available at: <http://moodle.ipi.kpi.ua/moodle/mod/resource/view.php?id=40263#%D0%BB3%D0%BF2>.
6. Skyba T. Yu. *Analiz stanu i tendentsiyi rozvytku vyshchoyi osvity v Ukraini* [Analysis of the state and trends of higher education in Ukraine]. Naukovi pratsi. Derzhavne upravlinnya. 2013. Vol. 202. T. 214. pp. 136–140.
7. Kyyan M., Okladna M., Perevalova L. *Cuchasni tendentsiyi rozvytku vyshchoyi osvity v Ukraini*. Available at: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Conferences>.
8. Dluhopol's'kyy O. *Rozbudova vnutrishn'oyi systemy zabezpechennya yakosti vyshchoyi osvity Ukrainy u svitli oriyentyriv yevropeys'koho standartu* [Development of an internal quality assurance system for higher education in Ukraine in the light of European standards]. Vyshcha osvita v Ukraini: poryadok dennyy dlya reform. za zah. red. Nikolayeva Ye. B. Kyiv: Predstavnytstvo Fondu Konrada Adenauera v Ukraini Publ, 2017. pp. 28–33.
9. Nikolayenko S. *Yakist' vyshchoyi osvity Ukrainy – pohlyad u maybutnye* [The quality of higher education in Ukraine is a look into the future.]. Svit finansiv. Vypusk 3(8). Zhovten' 2006. pp. 7–22.
10. Bolyubash Ya. Ya. *Orhanizatsiya navchal'noho protsesu u vyshchykh zakladakh osvity: Navch. posibnyk dlya slukhachiv zakladiv pidvyshchennya kvalifikatsiyi systemy vyshchoyi osvity*. [Organization of educational process in higher educational institutions: Teaching. A guide for students of institutions of higher education for higher education.]. Kyiv: VVP “KOMPAS” Publ, 1997. 64 p.
11. Yakymenko O. O. *Chynnyky vplyvu na realizatsiyu orhanizatsiyno-pravovoho mekhanizmu derzhavnoho rehulyuvannya transformatsiyi vyshchoyi osvity v Ukraini* [Factors influencing the implementation of the organizational and legal mechanism of state regulation of the transformation of higher education in Ukraine]. Visnyk Natsional'noho universytetu tsyvil'noho zakhystu Ukrainy. Seriya: Derzhavne upravlinnya. 2016. Vol. 2. pp. 141–151.
12. *Ukaz Prezydenta Ukrainy “Pro Natsional'nu stratehiyu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku”* No. 344/2013 vid 25 chervnya 2013 r. [Decree of the President of Ukraine “On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021” No. 344/2013 dated June 25, 2013.]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

Дата надходження: 17.01.2018 р.